

voor was dat de aantallen der gevangenen steeds klopten) met de aan hem ondergeschikte *Blockführer* (SS'ers die toezicht hadden op één of meer gevangenenbarakken) en de *Arbeitsdienstführer* (de SS'er onder wiens leiding de gevangenen bij verschillende soorten werk ingedeeld werden) met de aan hem ondergeschikte *Kommandoführer* (SS'ers die elk verantwoordelijk waren voor het werk van een *Kommando*, d.w.z. van een groep gevangenen die een bepaald soort werk moesten doen). Al deze SS'ers behoorden niet tot de bewaking; de *Wachtruppe*, deel van een *Totenkopf-Standarte*, was aan het betrokken kamp toegevoegd, maar was er geen 'interne' afdeling van.

Pas onder die SS'ers begon de hiërarchie der gevangenen, van de *Lagerälteste* aan de top tot de simpelste *Stubendienst* (hulpje van een *Stubenältester*) aan de basis. Wij komen op die gevangenen-hiërarchie nog terug in een volgend hoofdstuk; hier willen wij slechts opmerken dat, in beginsel (in de praktijk lag het vaak ingewikkelder), de binnen het kamp machtigste *Lagerälteste* toch als door een wereld gescheiden was van de laagste *SS-Mann*: elke SS'er was een onaantastbaar meester, heer over leven en dood – de *Lagerälteste* kon van de ene dag op de andere teruggestoten worden in de massa der gevangenen.

Al voordat deze indeling door Eicke voorgeschreven werd, had hij als *Kommandant* van Dachau in '33 de regels opgesteld waaraan enerzijds de SS'ers, anderzijds de gevangenen zich te houden hadden. De gevangenen werden bij aankomst van die regels in kennis gesteld en geen dag ging voorbij waarin de praktijk van het kampbestaan het hun niet inscherpte dat het levensgevaarlijk was, niet stipt te gehoorzamen. De SS'ers kregen scholing in die regels – Eicke gaf er in Dachau herhaaldelijk een mondelinge toelichting op, die, aldus later de *Kommandant* van Auschwitz-Birkenau, Höss (een van de vele leidende functionarissen uit de wereld der concentratiekampen die Dachau als 'school' doorlopen hadden), altijd hierop neerkwam:

'Jede Spur von Mitleid zeige den Staatsfeinden eine Blöße, die sie sich sofort zu Nutzen machen würden. Jegliches Mitleid mit Staatsfeinden sei eines SS-Mannes unwürdig. Weichlinge hätten in seinen Reihen keinen Platz und würden gut tun, sich so schnell wie möglich in ein Kloster zu verziehen. Er könne nur harte, entschlossene Männer gebrauchen, die jedem Befehl rücksichtslos gehorchten. Nicht umsonst trügen sie den Totenkopf und die stets geladene scharfe Waffe. Sie stünden als einzige Soldaten auch in Friedenszeiten Tag und Nacht am Feind, am Feind hinter dem Draht¹ –

¹ Aangehaald door M. Broszat in *Anatomie des SS-Staates*, dl. II, p. 60.